

สรุปผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ประเด็น

ความสำเร็จการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่

สถานการณ์และสภาพปัญหา

องค์การอนามัยโลกได้จัดกลุ่มประเทศที่มีภาวะวัณโรคสูง (High Burden Country Lists) เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) มีภาวะโรควัณโรคสูง (TB) 2) มีภาวะวัณโรคที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีสูง (TB/HIV) และ 3) มีวัณโรคดื้อยาหลายขนานสูง (MDR-TB) ซึ่งประเทศไทยเป็น 1 ใน 14 ประเทศ ที่มีปัญหาวัณโรคสูง ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว สถานการณ์วัณโรคในเขตพื้นที่จังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ.2561 พบผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ ที่ขึ้นทะเบียนรักษา จำนวน 444 ราย พบผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนาน จำนวน 4 ราย อัตราการรักษาสำเร็จของผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ ร้อยละ 88.81 อัตราตาย ร้อยละ 8.96 และอัตราการขาดยา ร้อยละ 2.24 ปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาของจังหวัดพัทลุง คือ ผู้ป่วยวัณโรคเสียชีวิตระหว่างการรักษา ซึ่งส่วนใหญ่ คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคร่วม และ ผู้ติดเชื้อ HIV

การบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เร่งรัดค้นหาผู้ติดเชื้อวัณโรคและผู้ป่วยวัณโรคให้ครอบคลุมโดยการคัดกรองในกลุ่มเสี่ยง เป้าหมาย

- 1.1 ให้กลุ่มเสี่ยงได้รับการคัดกรองด้วยภาพรังสีทรวงอกและร่วมกับการตรวจโดยเทคโนโลยีอณูชีววิทยา (Gene Xpert)
- 1.2 ค้นหาผู้ติดเชื้อวัณโรคในกลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรค และผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อให้ได้รับการรักษาวัณโรคระยะแฝง
- 1.3 ขยายความครอบคลุมการควบคุมการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคในสถานพยาบาลและชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ลดการเสียชีวิตในผู้ป่วยวัณโรค

- 2.1 ส่งเสริมผู้ป่วยวัณโรคทุกรายให้ได้รับการรักษาอย่างสม่ำเสมอ ครบถ้วนด้วยสูตรยามาตรฐานและยาที่มีคุณภาพ
- 2.2 เร่งรัดการดำเนินงานผสมผสานวัณโรคและโรคเอดส์
- 2.3 พัฒนาระบบการจัดการวัณโรคดื้อยา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการป้องกัน ดูแลรักษาและควบคุมวัณโรค

- 3.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ป่วยวัณโรคผ่านโปรแกรม NTIP เพื่อใช้ประโยชน์ในหน่วยงานทุกระดับ
- 3.2 เพิ่มคุณภาพการพัฒนาบุคลากรด้านวัณโรค ให้มีศักยภาพในการดำเนินงานวัณโรค

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างกลไกการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

- 4.1 จัดตั้ง Case Management Team เพื่อขับเคลื่อนการดูแลรักษาผู้ป่วยในพื้นที่
- 4.2 ส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือผู้ป่วยวัณโรคที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ให้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ตามสมควร

ผลการดำเนินงานตามมาตรการสำคัญ

ความครอบคลุมในการค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ ปีงบประมาณ 2562 พบว่า มีการวินิจฉัยและขึ้นทะเบียนรักษาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ จำนวน 410 ราย ความครอบคลุมคิดเป็นร้อยละ 50.07 ของผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ที่คาดว่าจะมี โดยแยกรายอำเภอดังนี้

ตารางที่ 1 ความครอบคลุมในการค้นหาผู้ป่วยแยกรายอำเภอ

อำเภอ	ประชากรกลางปี	Estimate All Form (156:100,000)	ผลงาน	ร้อยละความครอบคลุม
เมืองพัทลุง	121,468	189	162	85.49
งขลา	36,355	57	14	24.69
เขาชัยสน	45,026	70	35	49.83
ตะโหมด	31,326	49	22	45.02
ควนขนุน	84,449	132	74	56.17
ปากพะยูน	51,094	80	18	22.58
ศรีบรรพต	18,028	28	10	35.56
ป่าบอน	47,839	75	20	26.80
บางแก้ว	26,641	42	7	16.84
ป่าพะยอม	35,893	56	29	51.79
ศรีนครินทร์	26,738	42	19	45.55
รวม	524,857	819	410	50.07

การค้นหาเชิงรุกในกลุ่มเสี่ยงเป้าหมาย พบว่า กลุ่มที่ดำเนินการได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มแรงงานต่างด้าว รองลงมาคือกลุ่มผู้สูงอายุที่ทีโรคร่วม และยังพบว่ากลุ่มเสี่ยงเป้าหมายที่พบป่วยเป็นวัณโรครมากที่สุด คือ กลุ่ม ผู้สัมผัสร่วมบ้าน รองลงมา คือ กลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำและกลุ่มติดเชื้อ HIV ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย	ผู้สัมผัสร่วมบ้าน/ ใกล้ชิด	HIV	DM	เรือนจำ	แรงงานต่างด้าว	ผู้สูงอายุที่มีโรคร่วม	บุคลากรสาธารณสุข	รวม
เป้าหมาย (คน)	1,692	2,315	15,586	2,593	460	2,265	3,706	28,615
ผลงาน (X-ray)	1,426	2,309	13,747	2,593	322	1,715	3,267	25,379
ร้อยละพบป่วยวัณโรค	84.28	99.74	88.20	100	70	75.72	88.15	88.69
อัตราป่วยต่อแสน ปชก.	2,009	1,166	205	1,543	435	486	81	521

ผลการดำเนินงานรายตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด : อัตราความสำเร็จการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ (เป้าหมาย > ร้อยละ 85)							
ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี			เกณฑ์ ปี 2562	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562			
2559	2560	2561		อำเภอ	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
ระดับประเทศ			≥ ร้อยละ 85	เมืองพัทลุง	29	27	93.1
82.99	82.34	83.24		กงหรา	3	2	66.7
เขต 12				เขาชัยสน	6	6	100
84.15	85.76	84.74		ตะโหมด	1	1	100
จังหวัดพัทลุง				ควนขนุน	13	12	92.3
82.18	85.92	90.56		ปากพะยูน	5	4	80
				ศรีบรรพต	4	3	75
				ป่าบอน	3	3	100
				บางแก้ว	0	0	0
				ป่าพะยอม	6	6	100
				ศรีนครินทร์	5	5	100
				รวม	76	69	92.0

ที่มา : โปรแกรม NTIP สำนักวัณโรค กรมควบคุมโรค

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรค/ปัจจัย ที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์	แนวทางการแก้ไข / ข้อเสนอแนะ
เสียชีวิตระหว่างการรักษา เป้าหมาย ≤ ร้อยละ 5	- เร่งรัดการคัดกรองกลุ่มที่เสี่ยงต่อการป่วย วัณโรค ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ที่มีโรคร่วม เช่น มะเร็ง ไต หัวใจ - พัฒนาระบบการตรวจวินิจฉัยในรายที่มีความเสี่ยง สูง เช่น คุณภาพเสมหะ วิธีการตรวจ
ไม่ยินยอมรักษา / ขาดยา เป้าหมาย ≤ ร้อยละ 3	- พัฒนาระบบการติดตาม ประเมินความเสี่ยงต่อ การให้ความร่วมมือในการรักษา - การกำกับการกินยา กรณีที่เสี่ยงต่อการขาดยา ขาดนัด

โอกาสพัฒนาต่อไป

1. นโยบายเร่งรัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2563 ประเด็น PA การควบคุมป้องกันวัณโรค
2. กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้วัณโรคเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ลำดับที่ 48 (หมายถึง วัณโรคที่ไวต่อยา DS-TB วัณโรคดื้อยาชนิด RR-TB MDR-TB และ pre XDR-TB) และประกาศให้วัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก (XDR-TB) เป็นโรคติดต่ออันตราย ลำดับที่ 13 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558

ผลงานเด่น/นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง

-

ผู้รับผิดชอบ	นางเกษณี ไชยเพชร
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน
กลุ่มงาน	ควบคุมโรคติดต่อ
โทร	08 9975 5512
e-mail	K.chaipet@gmail.com
วัน/เดือน/ปี	8 พฤศจิกายน 2562